

Column

De zonden van onze voorouders

■ Enny de Bruijn

Veel mensen vinden dat overheid en kerk excuses moeten maken voor in het verleden gemaakte fouten. De Nederlandse regering zou excuses moeten aanbieden aan de nakomelingen van Surinaamse slaven, de Protestantse Kerk in Nederland aan de remonstranten. De lutheranen zouden excuses moeten maken voor Luthers antisemitisme en de paus voor de wandaden van de inquisitie.

Een oordeel over het verleden hebben we allemaal. We vinden dat onze voorouders het soms heel fout gedaan hebben – en inderdaad: wie zou niet treuren om het slavernijverleden van ons land, of om de geloofsvervolgingen? Ons past nederigheid. Er is geen enkele reden om trots te zijn op voorouders die even zondige mensen waren als wij.

Soms is het daarom goed als instituten afstand nemen van bepaalde ideeën of gedragingen uit het verleden. Maar excuses gaan een stapje verder. Ik vind excuses helemaal op z'n plaats als je zelf fouten gemaakt hebt of iemand anders iets aangedaan hebt. Maar hoe kun je je persoonlijk verantwoordelijk voelen voor wat een van je voorouders drie eeuwen geleden gedaan heeft?

Een van mijn verre, 17e-eeuwse voorvaders heette Johannes van Zutphen. Hij was gereformeerd predikant in het Gelderse dorpje Rumpt en samen met zijn collega's van de classis streed hij onvermoeibaar tegen de "paapse stoutigheden" in de regio. Zo voerden de predikanten keihard actie om alle rooms-katholieke ambtenaren ontslagen te krijgen.

Maar een andere van mijn verre, 17e-eeuwse voorouders was zo'n ambtenaar. Hij heette Boudewijn van de Velde en hij was even fanatiek rooms als Johannes van Zutphen gereformeerd was. Op het verdwenen kasteeltje in Hellouw waar hij woonde, organiseerde hij (waarschijnlijk) geheime missen, tegen alle regels in, en hij bezorgde de gereformeerde predikanten veel verdriet.

Wie moet nu wie excuses aanbieden? Moet ik me als nakomeling van Johannes verontschuldigen tegenover mezelf als nakomeling van Boudewijn? Of andersom? Ik sta inhoudelijk in de gereformeerde traditie, maar dat betekent niet dat ik moet vinden dat gereformeerden in het verleden alles goed hebben gedaan. Mij past de erkenning dat mijn 17e-eeuwse voorouders elkaar als mensen vaak niet goed behandeld hebben.

Ik draag de erfenis van Johannes én Boudewijn in me. Daar kan ik niets aan veranderen, ik kan me er niet voor verontschuldigen. Maar het herinnert me eraan dat wij mensen in de omgang met elkaar altijd slachtoffer en dader tegelijk zijn.

"Zoeter dan wijn". beeld Jackie Howard

"Shomer Israël". beeld Jackie Howard

Jackie Howard. beeld Jackie Howard

in de eerste plaats van het nieuwe leven dat ontstaat na een barre winter en dat moed en hoop geeft, maar ook het uitzien naar de hemelse Bruidegom."

Aan de andere kant zijn er de diepere tinten, waarmee Howard de donkere kant van het Hooglied belicht. „Het aftasten, de spanning tussen man en vrouw, je onbegrepen voelen, of het gemis en het wachten, in periodes dat je gescheiden bent van elkaar."

Troost

Howard krijgt van mensen te horen dat haar werk ontroert en emotioneert. „Ik wil de oppervlakkigheid wegnemen en ga op zoek naar de diepere lagen – de lijnen in een oud gezicht, de groeven in de akkers, schoonheid en waarheid. Ik hou van de dingen waar de adem van het leven overheen is gegaan. Mensen ervaren in mijn werk de gelaagdheid van het leven zelf, de dingen waar ze doorheen moesten. Zo wil ik troost bieden met mijn werk, herkenning en verwondering."

Tot en met 14 september 2019 is in Museum Sjoel Elburg werk te zien van textielkunstenaar Jackie Howard (1957) en beeldhouwer Feico Hajonides (1959). Beiden hebben vanuit hun persoonlijke beleving het Bijbelboek Hooglied verbeeld.

>>museumsjoelburg.nl; jackiehoward.nl.

